

تحلیل سنخ‌شناسی گزاره‌های هوش سرمایه‌گذاری سهامداران بر اساس بر روش ذهن شناختی کیو

زهرا بینشیان^۱

خسرو فغانی ماکرانی^۲

خدیدجه اسلامی^۳

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۴/۰۱

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۲/۰۳

چکیده

هوش به عنوان یکی از معیارهای سرمایه‌گذاری در بازارهای سرمایه شناخته می‌شود و استفاده درست از آن می‌تواند ضمن کنترل ریسک، جذابیت‌های بازار سرمایه را برای تصمیم در مورد سرمایه‌گذاری افزایش دهد. هدف این پژوهش تحلیل سنخ‌شناسی گزاره‌های هوش سرمایه‌گذاری سهامداران بر اساس روش ذهن شناختی کیو (Q) می‌باشد. این پژوهش در بازه زمانی یکساله ۱۳۹۶-۱۳۹۷ با مشارکت ۱۷ نفر از کارگزاران بورس انجام گرفت. در این پژوهش ۲۰ گزاره مربوط به هوش سرمایه‌گذاری از طریق واکاوی محتوایی در مقالات و پژوهش‌های مرتبط با موضوع پژوهش شناسایی شد و سپس بر اساس تحلیل کیو گزاره‌های شناسایی شده از طریق تحلیل عاملی و روش واریماکس با استفاده از نرم افزار (SPSS) مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس نتایج مشخص گردید، ۲۰ گزاره هوش سرمایه‌گذاری در قالب ۳ الگوی ذهنی دسته‌بندی شدند. نتایج نشان می‌دهد، شناخت اولویت‌های ذهنی هوش در سرمایه‌گذاری می‌تواند به کارگزاران در ایجاد سرمایه‌گذاری‌های پربازده برای سهامداران کمک نماید و باعث می‌شود تا تحلیل فردی مناسب‌تری نسبت به موقعیت‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: هوش سرمایه‌گذاری، سنخ‌شناسی ذهنی سرمایه‌گذاری، تحلیل کیو.

۱- دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. Z_bineshian@yahoo.com

۲- دانشیار گروه حسابداری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. kh.makrani@chmail.ir

۳- استادیار گروه حسابداری، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران. kh.eslami88@gmail.com

۱- مقدمه

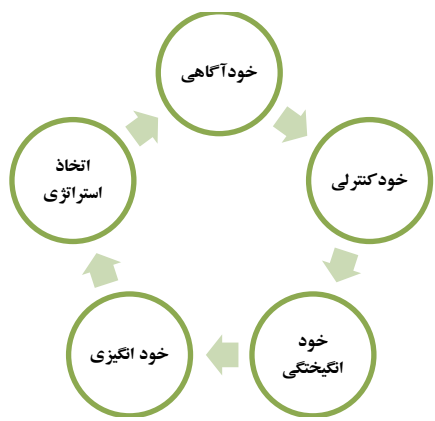
نسبت به دیگران در تصمیم‌گیری موفق‌تر هستند، طی سال‌های اخیر، توجه قابل ملاحظه‌ای نسبت به متغیرهای مؤثر بر تصمیم‌های افراد ایجاد کرده است (موسوی شیری و همکاران، ۱۳۹۵). یکی از این رویکردهای منسجم در تفکیک و دسته‌بندی، گونه‌شناسی گزاره‌های هوش در سرمایه‌گذاری سهامداران می‌باشد. رویکردی که حداقل در مباحث مالی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. در واقع گونه‌شناسی در تحلیل علل مؤثر بر تصمیم‌گیری افراد مبتنی بر هوش، کمک می‌کند تا جذابیت‌های بازار سرمایه جهت سرمایه‌گذاری تقویت شود و افراد برای کسب بازده بیشتر وارد بازار شوند. گونه‌شناسی به لحاظ ساختاری کمک می‌کند تا پژوهش‌های جست‌گریخته در رابطه با موضوع هوش در سرمایه‌گذاری را مورد واکاوی قرار داد و بر مبنای آن، تفکیک مفهومی مناسبی از آن ارائه دهد. در این پژوهش نیز گونه‌شناسی با هدف شناخت گزاره‌های هوش در تصمیم‌گیری از طریق تحلیل کیو صورت می‌پذیرد تا مبنایی برای شناخت ابعاد مختلف ایجاد شود. لذا هدف پژوهش تحلیل سنخ‌شناسی گزاره‌های هوش سرمایه‌گذاری سهامداران براساس بر روش ذهن شناختی کیو می‌باشد.

۲- مبانی نظری

۲-۱- نقش هوش در کنترل ریسک سرمایه‌گذاری

با توجه به عدم ثبات محیط و تغییرات روزافزون جامعه و رویدادهای غیر مترقبه، ریسک همیشه وجود داشته و یکی از جنبه‌های اصلی و مهم در بقای دوره‌های زندگی بشر بالاخص در سرمایه‌گذاری بوده است. سرمایه‌گذاران همواره باید ریسک‌هایی را که سهام را تهدید می‌کند، مورد شناسایی قرار دهند تا بتوانند تصمیمات مناسب و هدفمند بگیرند، تصمیمات صحیح مستلزم برنامه‌ریزی به هنگام است (کوک و همکاران^۳، ۲۰۱۱). معمولاً تصمیم‌های سرمایه‌گذاران به دلیل توانمندی‌های ذهنی و قدرت سرعت عمل آنها، با ریسک‌های متفاوتی همراه می‌باشد که این

ظهور نظریه‌های مالی-رفتاری، فصل جدیدی را در مطالعات مالی گشوده است؛ به گونه‌ای که با بررسی تأثیر عوامل روان شناختی افراد در تصمیم‌گیری‌های آنان، نقش عامل انسانی و رفتارهای او را پررنگ‌تر کرده است. این عامل که متغیر اثرگذاری در سایر متغیرهای مالی است، در گذشته در نظر گرفته نمی‌شد. افراد همواره در معرض تصمیم‌گیری هستند. برخی از این تصمیم‌ها مانند تصمیم‌گیری در مسائل مالی به طور مستقیم در زندگی آنها تأثیر دارد (لاری‌سمنانی، ۱۳۹۷). به طور معمول، افراد تمایل دارند در دارایی‌هایی با بازده زیاد سرمایه‌گذاری کنند تا مطلوبیت خود را بتوانند به حداکثر برسانند؛ اما چرا همه در سرمایه‌گذاری موفق نیستند و بازده مورد انتظار را کسب نمی‌کنند؟ چرا افراد در سرمایه‌گذاری متضرر می‌شوند؟ وجود سوالاتی این چنین نشان می‌دهد گرچه هیچ تضمینی در موفقیت در یک سرمایه‌گذاری موجود ندارد، اما می‌تواند دلایل موفقیت برخی از سرمایه‌گذاران نسبت به سایرین را در بینش و توانمندی هوشمندانه آن‌ها در تحلیل بازار دانست (بوزگینیدا^۱، ۲۰۱۸). براساس تئوری‌های مالی همواره فرض بر این است، که سرمایه‌گذاران منطقی‌تر به افزایش سرمایه خود می‌اندیشند و به نشان‌های مالی توجه می‌کنند، بر این مبنای به دنبال راهی برای تحلیل موقعیت‌های سرمایه‌گذاری خود هستند. سرمایه‌گذاران هنگام انتخاب سرمایه‌گذاری به طور اولیه ریسک و بازده آن را با سرمایه‌گذاری‌های بالقوه دیگری که می‌توانند انجام دهند مقایسه می‌کنند، اما رویکرد افراد در مواجه شدن با آن‌ها متفاوت است، که این تفاوت در سرمنشا ویژگی‌های ذکاوت مندی و هوش در سرمایه‌گذاری است (صلاح‌دوجیئو^۲، ۲۰۱۵). در واقع هوش نوعی توانمندی فردی است که تفاوت افراد در سرمایه‌گذاری برای رسیدن به بازده بیشتر را مد نظر قرار می‌دهد. درک این حقیقت که بین میزان هوش در سرمایه‌گذاری و تمایل فرد به استفاده از راهبردهای متمرکز در حل مسئله ارتباط وجود دارد و برخی افراد

شکل (۱) مدل هوش هیجانی

گلمن (۱۹۹۶)

این مدل لازمه رسیدن به ثبات و کنترل در هیجانات و عواطف را آگاهی فرد از خود ابتدا تلقی می‌نمایند و آن را معیار برای کنترل فرد در شرایط بحرانی و هیجانی تعریف می‌کند. خودکنترلی به فرد کمک می‌کند تا براساس محرک‌های فردی در تصمیم‌گیری، قدرت اتخاذ بهترین تصمیم را داشته باشد و با انگیزه‌های فردی برای رسیدن به بازده بیشتر، مسیرها و استراتژی‌های مطلوب را انتخاب نماید. در مدلی دیگر، بار-آن^۶ (۲۰۰۱) هوش هیجانی را شامل ۵ بعد مولفه‌های درون فردی، مولفه‌های بین فردی، مولفه‌های سازگاری، مولفه‌های کنترل استرس و مولفه‌های خلق عمومی تعریف می‌نماید.

شکل (۲) مدل هوش هیجانی

بار-آن (۲۰۰۱)

در واقع ویژگی‌های درون فردی در هوش هیجانی اشاره به خودآگاهی فردی و توانمندی فرد در مواجهه با چالش‌ها و احاطه بر آن‌ها دارد که باعث می‌شود، فرد در موقعیت‌های بحرانی استقلال فردی خود را حفظ نماید و تحت تاثیر نفوذ افراد و موقعیت‌ها قرار نگیرد. (داف و همکاران^۷، ۲۰۱۲).

تفاوت ناشی از هوش افراد در سرمایه‌گذاری است. هوش در واقع یک ابزار قدرت مند در تصمیم‌گیری محسوب می‌شود که مبتنی بر تحلیل و بینش مناسب نسبت به عوامل تاثیرگذار در کسب بازده می‌باشد. وجود هوش ضمن کاهش احتمال ریسک در سرمایه‌گذاری، به فرد کمک می‌نماید تا تصمیمات سرمایه‌گذاری منطقی‌تر و به دور از هیجانات کاذب صورت پذیرد. از طرف دیگر بنهایون و همکاران^۴ (۲۰۱۳) با ایجاد تفاوت بین هوشیار با هوش در سرمایه‌گذاری تلاش نمود تا مفهوم خردتری از هوش برای سرمایه‌گذاری ارائه نماید. این محققان هوشیاری را علتی برای بروز هوش سرمایه‌گذاری دانست و قدرت تحلیل فرد را عامل ایجاد تفاوت بین افراد در سرمایه‌گذاری‌ها دانست. همچنین بیان نمود هوشیاری در سرمایه‌گذاری را کارکرد تصمیم‌گیری برای آمادگی نسبت به تغییرات محیطی تعریف نمود و هوش در سرمایه‌گذاری را یک فرآیند حساس و قابل اعتنا در تصمیم‌گیری محسوب نمود.

۲-۲- هوش هیجانی

هوش هیجانی یک هوش غیرشناختی است که از نظر تاریخی ریشه در مفهوم هوش اجتماعی دارد و نخستین بار دنورن دیک (۱۹۲۰) آن را مطرح کرد. تراندیک معتقد بود هوش هیجانی توانایی فردی در تصمیم‌گیری برای عمل به شیوه خردمندانه می‌باشد. در واقع هوش هیجانی توانایی درک، ارزیابی، بیان هیجانات، تولید احساسات برای تسهیل فعالیت‌های شناختی است (لاجوردی و کوبی، ۱۳۹۵). به عبارت دیگر، هوش هیجانی به معنای مهارت افراد در حیطه‌های کلی خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزش، همدلی و مهارت‌های اجتماعی و زیر مجموعه‌های تشکیل دهنده آن‌ها است (آزاده‌دل و احمدی، ۱۳۹۷). در یکی از مدل‌های معروف هوش هیجانی، گلمن^۵ (۱۹۹۶) هوش هیجانی را شامل ۵ بعد زیر ارائه نمود:

۲-۳- هوش شناختی^۸

هوش شناختی از مهمترین عواملی است که قادر است در شناخت پیچیدگی‌های رفتار تصمیم‌گیری افراد در موقعیت‌های متفاوت کمک شایان توجهی نماید و باعث گردد تا ویژگی‌های ادراکی فرد در ارتقای سطح انتخاب در تصمیم‌گیری به فرد کمک نماید. هوش شناختی یا اصطلاحاً همان «IQ» اشاره به هوش طبیعی هر فردی بر حسب توانمندی‌ها دارد که احتمالاً دارای ثبات نسبی است و به معنای بهره‌ی هوشی است. به عبارت ساده‌تر، هیچ‌کس با یادگیری واقعیت‌های جدید یا فراگرفتن اطلاعات عمومی بیشتر، باهوش نمی‌شود، بلکه هوش شناختی مبتنی بر توانایی یادگیری افراد در عرصه‌های مختلف می‌باشد. در واقع هوش شناختی با نام‌هایی مانند ضریب هوشی و بهره هوشی هم شناخته می‌شود (ژائو و همکاران^۹، ۲۰۱۸). این هوش به افراد کمک می‌کند بسته به میزان دارا بودن از توانمندی‌های مختلف در شرایط بحرانی و حساس تصمیمات به مراتب بهتری از سایرین اتخاذ نمایند که باعث موفقیت بیشتر آن در عرصه‌های مختلف به خصوص سرمایه‌گذاری می‌شود. این نوع از هوش معمولاً ثابت است و مبتنی بر ویژگی‌های ناشناخته‌ای است که باعث می‌شود عملکرد مغز به مراتب بهتر از سایرین تصمیم‌گیری نماید. در عرصه‌های سرمایه‌گذاری همواره افراد موفق‌تری همچون بیل گیتس را می‌توان به عنوان مثال‌هایی برای هوش شناختی بیان نمود که ضمن تغییر دنیای پیرامون انسان‌ها، ثروت زیادی را برای خود به ارمغان آورده‌اند. از دیگر ویژگی‌های هوش شناختی اتکا به قوه‌ی تخیل و شش درونی هر فردی است که به آن‌ها کمک می‌کند، در کسری از زمان، تصمیمات مهم و تاثیرگذاری را اتخاذ نمایند (تیودوریسکا و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۷).

۲-۴- هوش معنوی^{۱۱}

هوش معنوی یا اصطلاحاً «SQ» را می‌توان همان توانایی دانست، که به ما قدرتی می‌دهد و رویاها و

تلاش و کوشش برای به دست آوردن آن رویاها را می‌دهد. این هوش زمینه تمام آن چیزهایی است که ما به آنها معتقدیم و نقش باورها، هنجارها، عقاید و ارزش‌ها را در فعالیت‌هایی را که بر عهده می‌گیریم در ارتباط با مسائل اساسی و مهم در زندگی مان می‌پردازیم و به وسیله آن در زندگی خود تغییراتی را ایجاد می‌کنیم (یدالله‌پور و فاضلی‌کبریا، ۱۳۹۴). در واقع این هوش در بردارنده نوعی سازگاری و رفتار حل مسأله است که یکی از سطوح رشد در حیطه‌های مختلف تصمیم‌گیری همچون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی می‌باشد و فرد را در جهت هماهنگی با پدیده‌های اطرافش و دستیابی به یکپارچگی درونی و بیرونی یاری می‌نماید. هوش معنوی همراه با آرامش قلبی و درونی فرد با اتکا به یاد خداوند شکل می‌گیرد و با پررنگ نمودن معنویات درون افراد، آن‌ها را در تصمیم‌گیری در راه درست یاری می‌کند، حال این تصمیمات در عرصه‌های اقتصادی یا در عرصه‌های سرمایه‌گذاری باشد (سانتوس^{۱۲}، ۲۰۱۱).

۳- پیشینه تجربی

وال^{۱۳} (۲۰۱۸) پژوهشی تحت عنوان چارچوب تصمیم‌گیری براساس هوش‌شناختی و هوش‌هیجانی انجام دادند. این چارچوب که مشتمل بر شناخت مفاهیم مربوط به شفافیت و عدم شفافیت‌های مالی بود مشخص گردید در تحت شرایط وجود شفافیت‌های مالی هوش‌هیجانی در تصمیم‌گیری‌های فردی کاربرد اثربخش‌تری دارد در حالیکه در زمان عدم شفافیت‌های مالی، وجود هوش‌شناختی به فرد در تصمیم‌گیری‌های متناسب با محتوای بازار کاربرد اثربخش‌تری دارد. بوزگیندا (۲۰۱۸) پژوهشی تحت عنوان تصمیم‌گیری مالی تحت وجود هوش‌هیجانی انجام دادند. نتایج نشان داد، تصمیم‌گیری بر مبنای هوش‌هیجانی برای سرمایه‌گذاری نسبت به سایر ابعاد هوش همچون ابعاد هوش احساسی و پیرو و هوش‌معنوی، کارآمدی و

۴- سوال‌های پژوهش

- ۱) گزاره‌های کیو مربوط به هوش سرمایه‌گذاری سهامداران کدامند؟
- ۲) اولویت‌بندی هریک از گزاره‌های کیو مربوط به هوش سرمایه‌گذاری سهامداران کدامند؟
- ۳) گونه‌شناسی هوش در سرمایه‌گذاری سهامداران کدامند؟

۵- روش تحقیق

به دلیل اینکه این پژوهش به دنبال شناسایی و گونه‌شناسی دیدگاه متخصصان درباره گزاره‌های هوش سرمایه‌گذاری سهامداران است، از این‌رو ضروری است تا از روش پژوهشی استفاده شود که بتواند همزمان از مزایای هر دو روش کمی و کیفی یعنی روش‌های محتوایی و توصیفی استفاده کند. روش کیو به دلیل ماهیت کمی و کیفی خود می‌تواند بیشترین سازگاری را با این هدف پژوهش داشته باشد. در پژوهش حاضر برای شناسایی ذهنیت سهامداران در مورد هوش سرمایه‌گذاری از روش‌شناسی کیو استفاده شده است که روشی ترکیبی است و در برگزیده‌ی دو نوع آمار توصیفی و تحلیلی است. روش کیو (Q) می‌تواند ضمن شناسایی دیدگاه‌های مختلف میزان موافقت با هر دیدگاه میان متخصصان را نیز مشخص نماید. از آنجا که هدف اصلی این تکنیک، آشکار ساختن الگوهای مختلف تفکر است، نه شمارش افرادی که تفکرات مختلفی دارند، به روش کیفی نزدیک است (برئون^{۱۴}، ۱۹۹۶). به طور خلاصه باید بیان نمود، پژوهش حاضر در مراحل گردآوری گزاره‌ها، از واکاوی محتوایی در متون و مطالعات گذشته استفاده نمود تا از این طریق گزاره‌های نظری مربوط به هوش سرمایه‌گذاری سهامداران را مشخص نماید و در مرحله کشف ذهنیت‌ها از رویکرد کمی و تحلیل کیو براساس تحلیل عاملی استفاده نمود. از حیث مکانی نیز، پژوهشی کتابخانه‌ای-میدانی محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، در این روش تحقیق، با توجه به موضوع آن، ابتدا هر آنچه درباره‌ی موضوع در قالب‌های مختلف وجود دارد

اثر بخشی قابل توجه‌تری دارد، به عبارت دیگر با وجود هوش هیجانی فرد قدرت و توانایی کنترل بهتر شرایط را دارا می‌باشد، در حالیکه در سایر هوش‌ها فرد بیشتر تحت تاثیر رفتارهای جمعی و معنویت قرار می‌گیرد و این موضوع احتمال ریسک تصمیم‌گیری فرد برای سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد. موسوی‌شیری و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی تحت عنوان تاثیر هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران انجام دادند. نتایج تحقیق نشان داد که بعد خودانگیزی و همدلی تاثیر مثبت و بعد مدیریت تاثیر منفی بر کیفیت تصمیم‌گیری‌های مالی داشته، در حالیکه بعد خودآگاهی و خودمدیریتی بر کیفیت تصمیم‌گیری مالی تاثیر نداشته است. این نتایج نشان می‌دهد اجزای هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری مالی تاثیر معناداری دارد. بینشیان و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "ارائه مدلی جهت ارزیابی و سنجش انواع هوش‌های موثر بر تصمیمات سرمایه‌گذار و شناخت مولفه‌های آنها"، به بررسی تاثیر انواع هوش از جمله هوش معنوی، هوش فرهنگی، هوش اخلاقی، هوش عاطفی، هوش سازمانی، هوش تجاری و هوش مالی بر تصمیمات سرمایه‌گذار پرداختند. برای ارائه مدل از تکنیک مدل معادلات ساختاری SEM استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که متغیرهای هوش عاطفی، هوش تجاری، هوش مالی، هوش اخلاقی، هوش فرهنگی، هوش سازمانی، هوش معنوی بر تصمیمات سرمایه‌گذار تاثیر دارد به طوری که هوش عاطفی با بار عاملی ۰,۵۵۴، هوش تجاری با بار عاملی ۰,۳۶۸، هوش مالی با بار عاملی ۰,۳۱۲. به ترتیب، بیشترین تاثیر را بر تصمیمات سرمایه‌گذار گذاشته است. جلیلی و همکاران (۱۳۹۳) پژوهشی تحت عنوان تاثیر هوش هیجانی بر تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاران انفرادی فعال در بورس اوراق بهادار تهران انجام دادند. نتایج تحقیق نشان داد، که بین متغیرهای اصلی تحقیق (هوش هیجانی و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران) رابطه مستقیم وجود دارد.

و فضای گفتمان نامیده می‌شود، براساس تحلیل واکاوی محتوایی گردآوری گردید.

مدیریت مالی می‌باشد و سابقه شغلی بیش از ۵ سال بودند، در تحلیل کیو مشارکت داشتند.

۵-۱- جامعه آماری

در این پژوهش با توجه به ماهیت آن که، مبتنی بر شناسایی گزاره‌های کیو تصمیم‌گیری سهامداران براساس هوش سرمایه‌گذاری می‌باشد، از تحلیل کیو براساس بارهای عاملی برای دسته‌بندی الگوهای ذهنی سرمایه‌گذاران استفاده شد. به همین دلیل جامعه آماری پژوهش شامل آن دسته از کارگزاران بورس است که ضمن دارا بودن سطح تحصیلات در رشته حسابداری و مدیریت مالی، دارای تجربه نیز در مشاوره و سرمایه‌گذاری به سهامداران می‌باشد. بر این اساس از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. نکته قابل توجه اینست که در روش کیو، واژه‌های جامعه آماری و نمونه آماری بار معنایی‌ای که در پژوهش‌های کمی مصطلح است، را ندارند. در این روش لازم نیست نمونه آماری به شکل تصادفی از جامعه آماری انتخاب شود؛ بلکه افراد، به دلیل داشتن یک نظر خاص درباره موضوع پژوهش، به شکلی کاملا آگاهانه انتخاب می‌شوند. اندازه نمونه نیز در این روش کوچک است و هدف، تجزیه و تحلیل عمیق تعداد اندک است و نه تجزیه و تحلیلی سطحی تعداد زیادی از افراد می‌باشد. بر این اساس تعداد ۱۷ نفر از کارگزاران بورس اوراق بهادار که دارای سطح تحصیلات در رشته حسابداری و

۵-۲- روایی و پایایی گزاره‌های کیو

برای بررسی روایی در این پژوهش با توجه به اینکه از متون مقالات و منابع مشابه گردآوری شده است، روایی گزاره‌های شناسایی شده مورد تایید می‌باشد. هر چند براساس روایی (CVR) با مشارکت هر ۱۷ نفر مشارکت کننده در بخش کیفی مجدداً بررسی شد و روایی مورد تایید قرار گرفت. همچنین به منظور تعیین پایایی گزاره‌های کیو از ابزار آزمون-آزمون مجدد که در روش کیو روش معتبری است استفاده شد و با توجه به اینکه ضریب همبستگی جدول رتبه‌بندی پس از دو مرحله که در اختیار ۱۰ نفر از مشارکت‌کنندگان قرار داده شد، ۸۳ درصد محاسبه شد، مورد تایید قرار گرفت.

۵-۳- شناسایی گزاره‌های کیو (Q) در هوش سرمایه‌گذاری

در این بخش به منظور شناسایی عبارت کیو یا فضای گفتمان مربوط به انواع هوش سرمایه‌گذاری از تحلیل واکاوی محتوایی استفاده شد. بر این اساس با مطالعه متون و مقالات مشابه تلاش گردید با استناد به پژوهش‌های داخلی و خارجی انواع گزاره‌های مربوط به هوش در سرمایه‌گذاری سهامداران طبق جدول زیر مشخص گردید.

جدول (۱) گزینه‌های کیو یا فضای گفتمان پژوهش

شماره کدها	گزاره‌های کیو	منابع
X1	آرامش قلبی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری	فورنهام و تریگلون ^{۱۵} (۲۰۱۸)؛ گیانگ ^{۱۶} (۲۰۱۵)؛ نافوخو و مایویا ^{۱۷} (۲۰۱۴)
X2	کنترل احساسات در تصمیم‌گیری	جوی و همکاران ^{۱۸} (۲۰۱۵)؛ جوزف و همکاران ^{۱۹} (۲۰۱۵)
X3	توجه به الهام و احساسات درونی	پینگر و همکاران ^{۲۰} (۲۰۱۸)؛ نیسبت و همکاران ^{۲۱} (۲۰۱۲)؛ وکیلی فرد و همکاران (۱۳۹۴)
X4	کنترل هیجانات در تصمیم‌گیری	وال ^{۲۲} (۲۰۱۸)؛ مک‌کان و همکاران ^{۲۳} (۲۰۱۴)
X5	وابستگی به اعتقادات در سرمایه‌گذاری	نافوخو و مایویا (۲۰۱۴)؛ آزاده‌دل و احمدی (۱۳۹۷)
X6	کنترل فشار و استرس در تصمیم‌گیری	میتینگلی و کراینگر ^{۲۴} (۲۰۱۸)؛ مک‌کان و همکاران (۲۰۱۴)
X7	تجسم خلاق نسبت به پیش‌بینی روند تغییرات	برون و استیزمن ^{۲۵} (۲۰۱۱)؛ مک‌کان و همکاران (۲۰۱۴)

شماره	کدها	گزاره‌های کیو	منابع
۸	X8	کنترل متغیرهای مزاحم در تصمیم‌گیری	وال (۲۰۱۸)؛ کیانگ (۲۰۱۵)
۹	X9	محاسبات ادراکی	بینشیان و دهدار (۱۳۹۷)؛ پینگر و همکاران (۲۰۱۸)
۱۰	X10	عدم تأثیرپذیری از رفتارهای توده وار در سرمایه‌گذاری	فورنهام و تریگلون (۲۰۱۸)؛ نیسبت و همکاران (۲۰۱۲)؛ برون و استیزمن (۲۰۱۱)
۱۱	X11	اعتقاد به تعالی معنوی (اعتقاد به خواست خداوند)	چوی و همکاران ^{۲۴} (۲۰۱۵)؛ میلادیان و ضیایی‌پور (۱۳۹۵)
۱۲	X12	تنظیم سرمایه‌گذاری براساس روند تغییر شاخص‌ها	پینگر و همکاران (۲۰۱۸)؛ مک‌کان و همکاران (۲۰۱۴)
۱۳	X13	حساسیت نسبت به تغییرات محیطی (مثل بازار سرمایه)	کیانگ (۲۰۱۵)؛ جلیلی و همکاران (۱۳۹۴)
۱۴	X14	کنجکاووی هوشمندانه	برون و استیزمن (۲۰۱۱)؛ نافوخو و مایویا (۲۰۱۴)
۱۵	X15	انتکا به خودانگیختگی در سرمایه‌گذاری	میتینگلی و کراینگر (۲۰۱۸)
۱۶	X16	وجود ظرفیت‌های معنوی در سرمایه‌گذاری	فورنهام و تریگلون (۲۰۱۸)
۱۷	X17	استفاده از مشاوره تخصصی در سرمایه‌گذاری	پینگر و همکاران (۲۰۱۸)؛ مک‌کان و همکاران (۲۰۱۴)
۱۸	X18	سرعت تحلیل در ذهن	موسوی شیری و همکاران (۱۳۹۵)؛ وال (۲۰۱۸)
۱۹	X19	وجود ظرفیت‌های فضیلت‌مابانه	برون و استیزمن (۲۰۱۱)؛ نافوخو و مایویا (۲۰۱۴)
۲۰	X20	اعتقاد به نیت به باورهای دینی در سرمایه‌گذاری	برون و استیزمن (۲۰۱۱)؛ نیسبت و همکاران (۲۰۱۲)

۶- یافته‌ها

۶-۱- تحلیل کیو (Q)

پس از مرتب‌سازی کارت‌ها توسط مشارکت‌کنندگان پژوهش، نحوه امتیازدهی هر یک از مشارکت‌کنندگان به عبارات نمونه کیو روی نمودار کیو، توسط فرم مخصوصی همچون جدول بالا که برای این منظور طراحی شده بود، ثبت و جمع‌آوری گردید. به طور نمونه امتیازهای مربوط به مشارکت‌کننده ۱۱، در جدول زیر ارائه شده است که بیشترین میزان همبستگی را با بارزترین عامل یعنی گزاره با X9 داشته است.

جدول (۳) رتبه‌بندی گزاره‌های کیو (مشارکت‌کننده

شماره ۱۱)

-۴	-۳	-۲	-۱	۰	+۱	+۲	+۳	+۴
X5	X18	X13	X6	X15	X2	X10	X11	X9
	X17	X20	X4	X3	X14	X19	X1	
		X8	X7	X16				
			X12					

همانطور که مشاهده می‌شود برای تحلیل کیو ۲۰

گفتمان پژوهش ایجاد شده است که این ۲۰ گزینه کیو بر روی کارت‌هایی که از نظر ظاهری (شکل، رنگ، اندازه، قلم، سبک نگارش، و ...) کاملاً با یکدیگر یکسان بودند، در اختیار مشارکت‌کنندگان پژوهش قرار گرفت تا براساس دستورالعمل (امتیازبندی از ۴- تا ۴+) مرتب‌سازی کیو، هر یک از کارت‌ها را روی نمودار قرار دهند. جدول زیر رتبه‌بندی گزاره‌ها را نشان می‌دهد که در واقع الگوی تحلیل کیو (Q) می‌باشد.

جدول (۲) رتبه‌بندی گزاره‌های کیو (Q)

-۴	-۳	-۲	-۱	۰	+۱	+۲	+۳	+۴

بسیار مخالف ← → بسیار موافق

روش به منظور تشخیص ساختار ساده متغیرها برای تحلیل عاملی استفاده می‌شود از قابلیت پایایی بسیار مطلوبی برخوردار است (شهبازی و همکاران، ۱۳۹۵). براساس این روش، اعداد استخراج شده از تحلیل عاملی کیو به روش مؤلفه‌های اصلی هستند. در روش شناسی کیو مشارکت‌کنندگانی که میزان موافقت یا مخالفت آن‌ها در اولویت‌بندی گزاره‌های کیو به هم نزدیک‌تر باشد، دارای ذهنیت مشابهی خواهند بود. در نتیجه در این روش با توجه به نزدیکی ذهنیت افراد دسته‌بندی و تحلیل‌های آماری صورت می‌گیرد. به منظور مشخص نمودن الگوهای ذهنی ابتدا لازم است براساس دو معیار مقدار ویژه^{۲۸} و پراکندگی^{۲۹}، خروجی‌های تحلیل عاملی مشخص گردند.

برای سایر مشارکت‌کنندگان نیز جداول گزاره‌های کیوهای مشابهی توسط مشارکت‌کنندگان در این پژوهش تکمیل شد. داده‌های ناشی از رتبه‌بندی گزاره‌های کیو برای ورود به نرم افزار (SPSS) آماده شد و برای تحلیل عاملی وارد محیط داده‌پردازی شدند. در این مرحله پس از وار کردن داده‌های پژوهش در نرم افزار (SPSS) پژوهش وارد تحلیل عاملی گزاره‌های کیو برای تعیین تصمیم‌گیرندگان ذهنی می‌شود.

۲-۶- تحلیل عاملی کیو (Q)

برای انجام تحلیل عاملی گزاره‌های کیو، از ماتریس همبستگی که روش مرسوم است، استفاده شد. عامل‌ها (گزاره‌های کیو) به روش واریماکس^{۲۷} که نوعی چرخش متعامد است، چرخش یافتند. در واقع این

جدول (۴) الگوهای ذهنی شناسایی شده

الگوی ذهنی	مقادیر خاص آغازین			مجموع مجذور بارهای استخراجی			مجموع مجذور بارهای چرخش یافته نهایی		
	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد
۱	۲/۲۲۴	۲۱/۲۶۶	۲۱/۲۶۶	۲/۲۲۴	۲۱/۲۶۶	۲۱/۲۶۶	۲/۲۰۲۰	۲۸/۳۲۱	۲۸/۳۲۱
۲	۲/۰۱۸	۱۹/۱۰۱	۴۰/۳۶۷	۲/۰۱۸	۱۹/۱۰۱	۴۰/۳۶۷	۱/۹۸۸	۲۱/۳۶۵	۴۹/۶۸۶
۳	۱/۸۳۷	۱۳/۴۶۳	۵۳/۸۳	۱/۸۳۷	۱۳/۴۶۳	۵۳/۸۳	۱/۷۸۳	۱۹/۵۲۸	۶۹/۲۱۴
۴	۰/۹۹۷	۸/۸۸۴	۶۲/۷۱۴						
۵	۰/۹۰۶	۸/۱۱۹	۷۰/۸۳۳						
۶	۰/۸۶۰	۶/۵۹۴	۷۸/۴۲۷						
۷	۰/۸۲۱	۵/۳۷۲	۸۳/۷۹۹						
۸	۰/۷۷۷	۳/۹۴۰	۸۷/۷۳۹						
۹	۰/۶۰۳	۳/۰۴۸	۹۰/۷۸۷						
۱۰	۰/۵۴۵	۲/۰۳۲	۹۲/۸۱۹						
۱۱	۰/۴۲۵	۱/۸۸۰	۹۴/۶۹۹						
۱۲	۰/۴۱۰	۱/۵۹۰	۹۶/۲۸۹						
۱۳	۰/۳۱۲	۱/۰۰۴	۹۷/۲۹۳						
۱۴	۰/۲۰۹	۰/۷۵۳	۹۸/۰۴۶						
۱۵	۰/۱۹۳	۰/۶۹۰	۹۸/۷۳۶						
۱۶	۰/۱۷۶	۰/۶۶۱	۹۹/۳۹۷						
۱۷	۰/۰۹۳	۰/۶۰۳	۱۰۰/۰۰						

مشارکت‌کنندگان	الگوی ذهنی اول	الگوی ذهنی دوم	الگوی ذهنی سوم
۱۳	۰/۱۲۹	۰/۱۴۴	۰/۴۵۱
۱۴	۰/۱۰۷	۰/۶۱۲	-۰/۰۱۷
۱۵	۰/۴۱۲	۰/۲۲۰	-۰/۰۳۸
۱۶	-۰/۰۵۹	۰/۳۹۲	۰/۱۱۰
۱۷	۰/۲۸۹	۰/۱۹۰	۰/۰۶۷

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌کنید، مشارکت‌کننده ۲، ۶، ۷، ۱۰، ۱۵ و ۱۷ به عنوان دارندگان الگوی ذهنی اول محسوب می‌شوند. مشارکت‌کنندگان ۵، ۸، ۱۱، ۱۲ و ۱۴ به عنوان دارندگان الگوی ذهنی دوم شناسایی شدند و مشارکت‌کنندگان ۱، ۳، ۴، ۹ و ۱۳ به عنوان الگوی ذهنی سوم مشخص گردیدند.

۳-۶- امتیازها و آرایه‌های عاملی هر الگوی ذهنی

در این بخش اولویت‌بندی هریک از الگوهای ذهنی سه گانه براساس امتیازهای مربوط به گزاره‌های کیو ارائه می‌شود که در تفسیر بهتر نتایج و تعیین کدهای مفهومی برای استنباط قضاوت‌های حرفه‌ای بسیار می‌تواند کمک کننده باشد.

۳-۶-۱- امتیازها و آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی اول
برای بررسی امتیازهای عاملی الگوی ذهنی اول از اطلاعات اولیه جدول کیو و همچنین از جدول بارهای عاملی استفاده شد. محاسبه امتیازهای عاملی و رتبه‌بندی آن‌ها به منظور استخراج گزاره‌های کیو عاملی (نحوه چیدن کارت‌ها در هر الگوی ذهنی) از نرم افزار (SPSS) استفاده شد. براساس جدول (۱۰) گزاره‌های عاملی الگوی ذهنی نخست مشخص گردید.

جدول کل واریانس تبیین شده (جدول ۸) نشان می‌دهد که نرم افزار با توجه به دیدگاه مشارکت‌کنندگان جمعا ۳ الگوی ذهنی را که مقادیر ویژه آن‌ها بالا ۱ است را شناسایی و این ۳ الگوی ذهنی در حدود ۶۹/۲۱۴ درصد واریانس را نشان می‌دهند. براساس نتیجه مشخص گردید بالاترین الگوی ذهنی مربوط به عامل اول با درصد واریانس (۲۸/۳۲۱) و عامل دوم با درصد واریانس (۱۹/۵۲۸) شناسایی شدند. به منظور مشخص نمودن معناداری بارعاملی هر یک از الگوهای ذهنی می‌بایست از قدر مطلق $\left| \frac{1/96}{\sqrt{n}} \right|$ استفاده نمود. در واقع \sqrt{n} اشاره به گزاره‌های شناسایی شده کیو دارد. بر این اساس محاسبه زیر انجام می‌شود:

$$\text{Sign} = \left| \frac{1/96}{\sqrt{20}} \right| = 0/223$$

با توجه به اینکه سطح معنی داری بارعاملی محاسبه شده براساس تعداد گزاره‌های کیو ۰/۲۲۳ بدست آمده است، پس به منظور تعیین قرارگرفتن مشارکت‌کنندگان در هریک از الگوهای ذهنی، باید بار عاملی آن‌ها بیشتر از ۰/۲۲۳ باشد.

جدول (۵) ماتریس چرخش یافته الگوهای ذهنی

مشارکت‌کنندگان	الگوی ذهنی اول	الگوی ذهنی دوم	الگوی ذهنی سوم
۱	-۰/۰۸۳	۰/۰۵۳	۰/۴۳۵
۲	۰/۶۳۷	۰/۲۷۳	-۰/۰۶۳
۳	۰/۱۰۴	۰/۱۲۱	۰/۳۱۸
۴	۰/۰۹۱	-۰/۰۷۸	۰/۲۶۷
۵	۰/۰۷۸	۰/۲۲۹	-۰/۰۴۳
۶	۰/۳۶۴	-۰/۰۴۴	۰/۲۱۸
۷	۰/۸۴۶	۰/۱۲۲	۰/۱۳۲
۸	-۰/۱۱۱	۰/۵۲۹	۰/۱۰۷
۹	۰/۰۹۴	-۰/۰۵۶	۰/۴۰۲
۱۰	۰/۲۴۱	۰/۰۹۲	۰/۱۲۷
۱۱	۰/۱۷۳	۰/۵۴۶	-۰/۰۴۶
۱۲	۰/۰۲۳	۰/۷۰۱	۰/۰۹۷

جدول (۶) گزاره‌های عاملی الگوی ذهنی نخست در قالب

اولویت‌بندی کیو								
-۴	-۳	-۲	-۱	۰	+۱	+۲	+۳	+۴
X5	X19	X17	X11	X15	X18	X13	X7	X3
	X20	X12	X16	X8	X2	X14	X9	
			X10	X4	X6			
				X1				

با توجه به ماتریس چرخش یافته، مشارکت‌کنندگان ۲، ۶، ۷، ۱۰، ۱۵ و ۱۷ که در شناسایی عامل یا الگوی ذهنی اول مشترک هستند، گزاره‌های توجه به الهام و احساسات درونی (X3)؛ تجسم خلاق نسبت به پیش‌بینی روند تغییرات (X7)؛ محاسبات ادراکی (X9)؛ حساسیت نسبت به تغییرات محیطی (X13)؛ کنجکاوی هوشمندانه (X14)؛ سرعت تحلیل در ذهن (X18) به عنوان موثرترین ویژگی‌ها در الگوی ذهنی اول هوش سرمایه‌گذاری شناسایی کردند و گزاره‌های کیو تصمیم‌گیری بر مبنای وابستگی به اعتقادات در سرمایه‌گذاری (X5)؛ وجود ظرفیت‌های فضیلت مابانه (X19)؛ اعتقاد به نیت به باورهای دینی در سرمایه‌گذاری (X20)؛ استفاده از مشاوره تخصصی در سرمایه‌گذاری (X17)؛ و تنظیم سرمایه‌گذاری براساس روند تغییر شاخص‌ها (X12) را به عنوان کم‌اثرترین ویژگی‌ها در هوش سرمایه‌گذاری تشخیص دادند. بر مبنای اولویت‌بندی گزاره‌های کیو در الگوی ذهنی اول می‌توان کدی با نام هوش‌شناختی ایجاد نمود، چراکه موثرترین گزاره‌های اولویت‌بندی شده توسط مشارکت‌کنندگان قرار گرفته در الگوی ذهنی اول بیشتر مبتنی بر ویژگی‌های شناخت در تصمیم‌گیری می‌باشد که هوش سرمایه‌گذاری را شکل می‌دهد.

۳-۲- امتیازها و آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی

دوم

طبق جدول (۱۱) گزاره‌های عاملی الگوی ذهنی دوم می‌تواند مشخص‌کننده رویکرد مشارکت‌کنندگان قرار گرفته در این الگوی ذهنی باشد.

جدول (۷) گزاره‌های عاملی الگوی ذهنی دوم در قالب

اولویت‌بندی کیو								
-۴	-۳	-۲	-۱	۰	+۱	+۲	+۳	+۴
X19	X11	X1	X14	X13	X12	X6	X8	X2
	X5	X16	X18	X7	X15	X10	X4	
			X20	X9	X17			
				X13				

با توجه به ماتریس چرخش یافته، مشارکت‌کنندگان ۵، ۸، ۱۱، ۱۱، ۱۲، ۱۴ و ۱۶ که در شناسایی عامل یا الگوی ذهنی دوم مشترک هستند، گزاره‌های کنترل در احساسات تصمیم‌گیری (X2)؛ کنترل متغیرهای مزاحم در تصمیم‌گیری (X8)؛ کنترل هیجان در تصمیم‌گیری (X4)؛ کنترل فشار و استرس در تصمیم‌گیری (X6)؛ عدم تاثیرپذیری از رفتارهای توده وار در سرمایه‌گذاری (X10)؛ تنظیم سرمایه‌گذاری براساس روند تغییر شاخص‌ها (X12)؛ اتکا به خودانگیزگی در سرمایه‌گذاری (X15) و استفاده از مشاوره تخصصی در سرمایه‌گذاری (X17) به عنوان موثرترین ویژگی‌ها در هوش سرمایه‌گذاری سهامداران شناسایی کردند و گزاره‌های کیو وجود ظرفیت‌های فضیلت مابانه (X19)؛ اعتقاد به تعالی معنوی (X11)؛ وابستگی به اعتقادات در سرمایه‌گذاری (X5)؛ آرامش قلبی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری (X1)؛ وجود ظرفیت‌های معنوی در سرمایه‌گذاری (X16)؛ کنجکاوی هوشمندانه (X14)؛ سرعت تحلیل در ذهن (X18) و اعتقاد به نیت به باورهای دینی (شرعی) در سرمایه‌گذاری (X20) را به عنوان کم‌اثرترین ویژگی‌ها در هوش سرمایه‌گذاری سهامداران تشخیص دادند. بر مبنای اولویت‌بندی گزاره‌های کیو می‌توان کدی با نام هوش عاطفی و هیجانی در سرمایه‌گذاری سهامداران ایجاد نمود، چراکه موثرترین گزاره‌های اولویت‌بندی شده توسط مشارکت‌کنندگان قرار گرفته در الگوی ذهنی دوم بیشتر مبتنی بر ویژگی‌های کنترل عاطفی و ثبات هیجانی می‌باشد.

۶-۳-۳- امتیازها و آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی

سوم

طبق جدول (۱۲) گزاره‌های عاملی الگوی ذهنی سوم می‌تواند مشخص کننده رویکرد مشارکت‌کنندگان قرار گرفته در این الگوی ذهنی باشد.

جدول (۸) گزاره‌های عاملی الگوی ذهنی دوم در قالب

اولویت‌بندی کیو

-۴	-۳	-۲	-۱	۰	+۱	+۲	+۳	+۴
X7	X9	X18	X15	X2	X19	X5	X20	X1
	X12	X13	X17	X4	X3	X11	X16	
			X14	X6	X8			
				X10				

با توجه به ماتریس چرخش یافته، مشارکت‌کنندگان ۱، ۳، ۴، ۹ و ۱۳ که در شناسایی عامل یا الگوی ذهنی سوم مشترک هستند، گزاره‌های آرامش قلبی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری (X1)؛ اعتقاد به نیت به باورهای دینی (شرعی) در سرمایه‌گذاری (X20)؛ وجود ظرفیت‌های معنوی در سرمایه‌گذاری (X16)؛ وابستگی به اعتقادات در سرمایه‌گذاری (X5)؛ اعتقاد به تعالی معنوی (X11) و وجود ظرفیت‌های فضیلت مابانه (X19) به عنوان موثرترین ویژگی‌ها در هوش سرمایه‌گذاری سهامداران شناسایی کردند و گزاره‌های کیو تجسم خلاق نسبت به پیش‌بینی روند تغییرات (X7)؛ محاسبات ادراکی (X9)؛ تنظیم سرمایه‌گذاری براساس روند تغییر شاخص‌ها (X12)؛ سرعت تحلیل در ذهن (X18)؛ حساسیت نسبت به تغییرات محیطی (X13)؛ اتکا به خودانگیزگی در سرمایه‌گذاری (X15)؛ استفاده از مشاوره تخصصی در سرمایه‌گذاری (X17) و کنجکاوی هوشمندانه (X14) را به عنوان کم‌اثرترین ویژگی‌ها در هوش سرمایه‌گذاری سهامداران تشخیص دادند. بر مبنای اولویت‌بندی گزاره‌های کیو می‌توان کدی با نام هوش معنوی در سرمایه‌گذاری ایجاد نمود، چراکه موثرترین گزاره‌های اولویت‌بندی شده توسط مشارکت‌کنندگان قرار گرفته در الگوی ذهنی سوم

بیشتر مبتنی بر تصمیم‌گیری سهامداران بر مبنای اعتقاد به باورهای دینی و شرعی می‌باشد.

۷- تفسیر الگوهای ذهنی در مورد هوش سرمایه‌گذاری

۷-۱- الگوی ذهنی اول / هوش شناختی در سرمایه‌گذاری

همانطور که براساس تحلیل گزاره‌های ایجاد شده توسط مشارکت‌کنندگان در الگوی ذهنی اول مشخص شد، هوش‌شناختی به عنوان یک مبنای تصمیم‌گیری در سرمایه‌گذاری حائز اهمیت است. در واقع این نوع از هوش که اصطلاحاً به آن «ای کیو^{۳۱}» نیز گفته می‌شود، اشاره به هوش طبیعی هر فردی بر حسب توانمندی‌ها دارد که احتمالاً دارای ثبات نسبی است و به معنای بهره‌ی هوشی است (ژائو و همکاران^{۳۱}، ۲۰۱۸). براساس این الگوی ذهنی در تصمیم‌گیری سهامداران باید بیان نمود، معمولاً تصمیم‌گیرندگانی که در سرمایه‌گذاری‌های خود به الهامات درونی و قدرت‌شهودی خود و بر مبنای محاسبات ذهنی اقدام به تصمیم‌گیری می‌کنند، دارای هوش‌شناختی در تصمیم‌گیری هستند. هرچند وجود شواهد و مدارک در این نوع از هوش سرمایه‌گذاری کم‌اهمیت نیست، اما سرآخر وجود تحلیل‌های ذهنی سرمایه‌گذار است که باعث می‌گردد، دست به سرمایه‌گذاری نسبت به سهام یک شرکت بزند (تیودوریسکا و همکاران^{۳۲}، ۲۰۱۷).

۷-۲- الگوی ذهنی دوم/هوش ثبات عاطفی و هیجانی در سرمایه‌گذاری

همانطور که براساس تحلیل گزاره‌های ایجاد شده توسط مشارکت‌کنندگان در الگوی ذهنی دوم مشخص شد، هوش ثبات عاطفی و هیجانی به عنوان دومین الگوی ذهنی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری تعیین گردید. این نوع از هوش اشاره به کنترل فرد بر احساسات و هیجانات فردی در تصمیم‌گیری‌های

سرمایه‌گذاری را وجود خواست خداوند تعریف می‌نمایند و چندان به ویژگی‌های و توانایی فردی در موفقیت در سرمایه‌گذاری اعتقادی ندارند. به عبارت ساده‌تر در سرمایه‌گذاری تعالی معنوی دارند و اعتقاد به خواست خداوند برای کسب بازده بیشتر را دلیلی برای موفقیت خود قلمداد می‌کنند و در صورت شکست نیز عدم رضای خداوند را تلقی می‌نمایند و این نوع تفکر مصداق بارز «رضایم به رضای خداوند» را در ذهن تداعی می‌نماید. این نوع از هوش یا اصطلاحاً «اس کیو»^{۳۳} همان وجود توانایی فرافردی و قدرت ماورایی می‌باشد که فرد آن را لازمه تصمیم خود پایه‌ریزی می‌کند.

۸- بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش تحلیل سنخ‌شناسی گزاره‌های هوش سرمایه‌گذاری سهامداران براساس بر روش ذهن شناختی کیو می‌باشد. براساس تحلیل‌های آماری از ۲۰ گزاره ایجاد شده با مشارکت ۱۷ نفر از کارگزاران بورس مشخص گردید، سه الگوی ذهنی غالب در مورد هوش سرمایه‌گذاری وجود دارد که از بین ۱۷ مشارکت کننده در این پژوهش ۶ مشارکت کننده در الگوی ذهنی اول، ۶ مشارکت کننده در الگوی ذهنی دوم و ۵ مشارکت کننده در الگوی سوم دسته‌بندی شوند. براساس نتایج کسب شده باید بیان نمود، الگوی ذهنی اول هوش در سرمایه‌گذاری سهامداران، مبتنی بر هوش‌شناختی است که نشان دهنده‌ی این موضوع است که مشارکت کنندگان براساس این الگوی ذهنی، ویژگی‌های درونی و قدرت شهودی در تصمیم‌گیری عامل مهمی در تصمیم‌گیری قلمداد نمودند. براساس این الگوی ذهنی در تصمیم‌گیری سهامداران باید بیان نمود، معمولاً تصمیم‌گیرندگانی که در سرمایه‌گذاری‌های خود به الهامات درونی و قدرت شهودی خود و بر مبنای محاسبات ذهنی اقدام به تصمیم‌گیری می‌کنند، دارای هوش‌شناختی در تصمیم‌گیری هستند. این افراد معمولاً پس از تحلیل شواهد تغییرات محیطی و روند بازار سرمایه تلاش می‌نمایند تا شواهد

سرمایه‌گذاری دارد و به فرد کمک می‌کند تا بر مبنای قدرت تحلیل شرایط و توانمندی کنترل استرس اقدام به تصمیم‌گیری نماید. معمولاً این دسته از افراد از طریق کنترل متغیرهای مزاحم در تصمیم‌گیری تلاش می‌کنند، نسبت به تصمیم که می‌گیرند کاملاً آگاه باشند و بدون تحلیل روند تغییر شاخص‌ها اقدام به تصمیم‌گیری نکنند و معمولاً از مشاوره‌ها و راهنمایی که در این مسیر ممکن است وجود داشته باشد، تلاش می‌نمایند تا استفاده کنند، چراکه نمی‌خواهند تحت تاثیر شرایط و وجود فشارهای بازار سرمایه و یا ارکان بازار اقدام به تصمیم‌گیری کنند. این نوع از هوش در واقع همان توانایی شناخت، درک و تنظیم هیجان‌ها و استفاده از آنها در شرایط احتمالی آینده است که باعث می‌گردد فرد بر مبنای قدرت ثبات هیجانی و عاطفی که دارد، بر فشارها و استرس وارده در سرمایه‌گذاری غلبه کنند، تا از این طریق ضمن کنترل ضمام امور، مطلوبترین تصمیم مبتنی بر تحلیل و واقعیت‌ها را اتخاذ نمایند.

۷-۳- الگوی ذهنی سوم/هوش معنوی در سرمایه‌گذاری

همانطور که براساس تحلیل گزاره‌های ایجاد شده توسط مشارکت کنندگان در الگوی ذهنی سوم مشخص شد، هوش معنوی به عنوان سومین الگوی ذهنی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری تعیین گردید. این نوع از هوش مبتنی بر حالات عرفانی و معنوی فرد در تصمیم‌گیری است. معمولاً فرد تصمیم‌گیرنده تحت تاثیر ویژگی‌های معنوی تلاش می‌نماید تا از طریق باورهای مذهبی و شرعی که دارد در تصمیم‌گیری خود به نوعی آرامش قلبی دست یابد، آرامشی که براساس ظرفیت‌های فضیلت‌مآبانه در تصمیم‌گیرنده به دلیل وجود باورهای او ایجاد شده است. این افراد معمولاً حاضر به سرمایه‌گذاری و کسب بازده بیشتر تحت هر شرایط و اصول تجاری نمی‌باشند و همواره به ورودی‌های اخلاقی در تصمیم‌گیری‌ها اولویت بیشتری می‌دهند. این افراد رسیدن به موفقیت را در

ذهنی و فکت‌هایی مبتنی بر تجسم خلاق و کنجکاوی هوشمندانه در ذهن خود ایجاد نمایند تا با سرعت عمل بتواند استنباط درست‌تری نسبت به تصمیم خود داشته باشند. هرچند وجود شواهد و مدارک در این نوع از هوش سرمایه‌گذاری کم‌اهمیت نیست، اما سرآخر وجود تحلیل‌های ذهنی سرمایه‌گذار است که باعث می‌گردد، دست به سرمایه‌گذاری نسبت به سهام یک شرکت بزند. یک فرد دارای هوش‌شناختی در سرمایه‌گذاری به واسطه توانمندی‌های فزاینده که براساس تجارب نیز در طی سالیان احتمالا بیشتر تقویت شده است، قدرت تحلیل شرایط بحرانی و حساس و سرعت عمل در تصمیم‌گیری بالایی دارد و باعث می‌شود معمولا در سرمایه‌گذاری‌ها به دلیل اعتقاد به قدرت ذهنی خود، بیشتر موفق عمل نمایند. از طرف دیگر براساس الگوی ذهنی دوم، هوش مبتنی بر ثبات عاطفی و هیجانی در تصمیم‌گیری سهامداران قرار گرفته است که نشان دهنده احاطه و کنترل سهامداران در زمان تصمیم‌گیری بر استرس و فشارهای وارده از جانب بازار می‌باشند. این نوع از هوش اشاره به کنترل فرد بر احساسات و هیجانات فردی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری دارد و به فرد کمک می‌کند تا بر مبنای قدرت تحلیل شرایط و توانمندی کنترل استرس اقدام به تصمیم‌گیری نماید. هوش مبتنی بر ثبات عاطفی و هیجانی یعنی توانایی مهار عواطف و تعادل برقرار کردن بین احساسات و منطق، به طوری که فرد را در رسیدن به حداکثر موفقیت و کسب بیشترین بازده کمک نماید. یک فرد دارای ثبات هیجانی و ثبات عاطفی در واقع دارای نوعی خودانگیختگی در کنترل فشار و استرس می‌باشد که باعث می‌گردد فرد بر مبنای واقعیت‌ها و نه بر مبنای وجود رفتارهای جمع‌گرایانه اقدام به تصمیم‌گیری نماید. در نهایت مشخص گردید، الگوی ذهنی سوم مربوط به هوش معنوی در سرمایه‌گذاری می‌باشد. تصمیم‌گیرنده براساس این نوع از هوش معتقد به وجود ظرفیت‌های تصمیم‌گیری براساس معنویت و اعتقادات و باورهای دینی صورت می‌پذیرد.

معمولا فرد تصمیم‌گیرنده تحت تاثیر ویژگی‌های معنوی تلاش می‌نماید تا از طریق باورهای مذهبی و شرعی که دارد در تصمیم‌گیری خود به نوعی آرامش قلبی دست یابد، آرامشی که براساس ظرفیت‌های فضیلت‌مآبانه در تصمیم‌گیرنده به دلیل وجود باورهای او ایجاد شده است. این افراد معمولا حاضر به سرمایه‌گذاری و کسب بازده بیشتر تحت هر شرایط و اصول تجاری نمی‌باشند و همواره به ورودی‌های اخلاقی در تصمیم‌گیری‌ها اولویت بیشتری می‌دهند. هوشی که به واسطه آن از طریق سوال‌سازی در ارتباط با مسائل اساسی و مهم در زندگی، فرد را به اتخاذ تصمیم کمک می‌کند و فرد اتکا به آن را اولویت مهمی برای تصمیم‌گیری خود ارزیابی می‌کند. در این نوع از هوش فرد بر مبنای نیت به آیین و باورهای مذهبی خود و حتی نمادهای مذهبی تعریف شده برای فرد، دست به اتخاذ تصمیم می‌زند و از نوعی عرفان در تصمیم‌گیری نیز بهره می‌برند. نتایج بدست آمده در این بخش با پژوهش‌های پینگر و همکاران (۲۰۱۸)؛ وال (۲۰۱۸)؛ مک‌کان و همکاران (۲۰۱۴)؛ بینشیان و دهدار (۱۳۹۷) و موسوی شیری و همکاران (۱۳۹۵) و بینشیان و همکاران (۱۴۰۰) که از نظر مفهومی مطابقت دارد.

فهرست منابع

- * آزاده دل، محمدرضا، احمدی، ایوب. (۱۳۹۷). بررسی نقش تعدیل‌گر هوش هیجانی بر رابطه سلامت روانی و عملکرد شغلی کارکنان (مطالعه موردی دیوان محاسبات کشور)، دانش حسابرسی، سال هجدهم، ۷۱(۲): ۲۰۱-۲۱۶.
- * بینشیان، زهرا، دهدار، فرهاد. (۱۳۹۷). ارائه مدل رابطه هوش مالی با گرایش‌های رفتاری و اثر آنها در تصمیمات سرمایه‌گذاری براساس نظریه رفتار برنامه ریزی شده، دانش سرمایه‌گذاری، ۷(۲۵): ۲۰۳-۲۲۲.
- * بینشیان، زهرا، فغانی ماکرانی، خسرو، اسلامی، خدیجه، " ارائه مدلی جهت ارزیابی و سنجش

- * Bar-On, R. (2001), *Emotional Intelligence and self-Actualization*, Psychology Press, New York, NY, 220-251.
- * Benhayoun, N., Chairi, I., Gonnouni, A., Lyhyaoui, A. (2013), "Financial Intelligence in Prediction of Firm's Creditworthiness Risk, Evidence from Support Vector Machine Approach", *Expert system with application*, 5(33): 103-112.
- * Bouzguenda, K. (2018). Emotional intelligence and financial decision making: Are we talking about a paradigmatic shift or a change in practices? *Research in International Business and Finance*, 44(2): 273-284.
- * Brown, K. G., & Sitzmann, T. 2011. Training and employee development for improved performance. In S. Zedeck (Ed.), *Handbook of industrial and organizational psychology* (vol. 2): 469-503. Washington, DC: American
- * Brown, S. R. (1996), "Q methodology and qualitative research", *Qualitative Health Research*, 6(4): 561-7.
- * Choi, T, M., Hui, Ch, L., Yu, Y. (2014). Intelligent Fashion Forecasting Systems: Models and Applications, *Business Information Systems*, 21(3): 17-39.
- * Choi, Y., Song, E., & Oh, E. (2015). Effects of teaching communication skills using a video clip on a smart phone on communication competence and emotional intelligence in nursing students. *Archives of Psychiatric Nursing*, 29(2), 90-95.
- * Cook, G. L., Bay, D., Visser, B., Myburgh, J. E. and Njoroge, J. (2011), "Emotional intelligence: the role of accounting education and work experience", *Issues in Accounting Education*, 26(2): 267-286.
- * Daff, L., de Lange, P. and Beverley. J. (2012). A comparison of generic skills and emotional intelligence in accounting education, *Issues in Accounting Education*, Vol. 27 No. 3, pp. 627-645.
- * Furnham, A., Treglown, L. (2018). High potential personality and intelligence, *Personality and Individual Differences* 128; 81-87.
- * Giang, V. (2015). Inside Google's insanely popular emotional-intelligence course: How one of Google's original engineers became a self-help guru, and why thousands are on waiting lists for his course. (Available at
- تاثیر انواع هوش های موثر بر تصمیمات سرمایه گذار"، دانش سرمایه گذاری، ۳۷ (زیر چاپ)
- * جلیلی، صابر، پیرایش، رضا، قاسم‌زاده، لیلی. (۱۳۹۳). تأثیر هوش هیجانی بر تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاران انفرادی فعال در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش حسابداری، ۱۴ (۳): ۸۱-۱۰۳.
- * شهبازی، رحیم، فهیم نیا، فاطمه، حکیم زاده، رضوان. (۱۳۹۵). تحلیل عاملی اکتشافی پرسشنامه تدوین مدل شایستگی آموزش علم اطلاعات و دانش‌شناسی مبتنی بر فناوری اطلاعات براساس تحلیل سرفصل‌ها و نیازهای بازار کار، پژوهشنامه پردازش و مدیریت دانش اطلاعات، دوره ۳۱، ۲ (۴): ۴۸۳-۵۱۱.
- * لاجوردی، سیدجلیل، کوبی، سامیه. (۱۳۹۵). بررسی نقش هوش هیجانی در کیفیت تصمیم‌گیری، فصلنامه علمی و پژوهشی مدیریت منابع انسانی در صنعت نفت، سال هشتم، ۲۹ (۳): ۷۹-۹۲.
- * لاری‌سمنانی، بهروز. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر حالت‌های روحی در ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، مدیریت دارایی و تأمین مالی، ۶ (۱): ۱۰۷-۱۲۰.
- * موسوی شیری، سید محمود، بخشیان، عسل، براتی، هدی. (۱۳۹۵). تاثیر هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران، دانش سرمایه‌گذاری، سال پنجم، ۱۷ (۱): ۹۹-۱۱۳.
- * میلادیان حسین، ضیایی‌پور، امیر. (۱۳۹۵). تأثیر هوش هیجانی و سواد مالی بر رفتار مالی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش سراسری مباحث کلیدی در علوم مدیریت و حسابداری، گرگان.
- * یدالله پور، محمدهادی، فاضلی کبریا، مهناز. (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی مفهوم هوش معنوی از منظر روانشناسی و اسلام، نشریه اسلام و سلامت، دوره اول، شماره اول، بهار، ۴۸-۵۷.

یادداشت‌ها

- ¹ Bouzguenda
- ² Salahdojaev
- ³ Cook et al
- ⁴ Benhayoun et al
- ⁵ Goleman
- ⁶ Bar-On
- ⁷ Daff et al
- ⁸ Cognition intelligence
- ⁹ Zhao et al
- ¹⁰ Teodorescu et al
- ¹¹ Spiritual Intelligence
- ¹² Santos
- ¹³ Wall
- ¹⁴ Brown
- ¹⁵ Furnham & Treglown
- ¹⁶ Giang
- ¹⁷ Nafukho & Muyia
- ¹⁸ Choi et al
- ¹⁹ Joseph et al
- ²⁰ Pinger et al
- ²¹ Nisbett et al
- ²² Wall
- ²³ MacCann et al
- ²⁴ Mattingly & Kraiger
- ²⁵ Brown & Sitzmann
- ²⁶ Choi et al
- ²⁷ Varimax
- ²⁸ Eigenvalue
- ²⁹ Communnality
- ³⁰ Intelligence Quantity
- ³¹ Zhao et al
- ³² Teodorescu et al
- ³³ Spiritual Intelligence

<https://www.fastcompany.com/3044157/inside-googles-insanely-popular-emotional-intelligence-course> Retrieved 9/15/17).

- * Joseph, D. L., Jin, J., Newman, D. A., & O'Boyle, E. H. (2015). Why does self-reported emotional intelligence predict job performance? A meta-analytic investigation of mixed EI. *Journal of Applied Psychology*, 100, 298-342.
- * Mattingly, V., Kraiger, K. (2018). Can emotional intelligence be trained? A meta-analytical investigation, *Human Resource Management*, 29(2): 140-155.
- * McKenna, B., Rooney, D., & Kenworthy, A. L. (2013). Introduction: Wisdom and Management - A guest-edited special collection of resource reviews for management education. *Academy of Management Learning & Education*, 12(2), 306-311.
- * Nafukho, F. M., & Muyia, M. A. H. (2014). Emotional intelligence and its critical role in developing human resources. In N. E. Chalofsky, T. S. Rocco, & M. L. Morris (Eds.). *Handbook of Human Resources Development* (pp. 623-640). Hoboken, NJ: Wiley.
- * Nisbett, R. E., Aronson, J., Blair, C., Dickens, W., Flynn, J., Halpern, D. F., & Turkheimer, E. (2012). Intelligence: New findings and theoretical developments. *American Psychologist*, 67, 130.
- * Pinger, P., Sch' afer, S., Schumacher, H. (2018). Locus of Control and Consistent Investment Choices, *Journal of Behavioral and Experimental Economics* (2018), doi: 10.1016/j.socec.2018.05.004.
- * Salahdojaev, R. (2015). Intelligence and finance, *Personality and Individual Differences*, 86(11): 282-286.
- * Teodorescu, A., Furnham, A., & Macrae, I. (2017). Trait correlates of success at work. *International Journal of Selection and Assessment*, 25, 36-42.
- * Wall, L, D. (2018). Some financial regulatory implications of artificial intelligence, *Journal of Economics and Business*, 100(19): 55-63.
- * Zhao, A., Tian, G, Y., Zhang, J. (2018). IQ signal based RFID sensors for defect detection and characterization, *Sensors and Actuators A: Physical*, Volume 269; 14-21